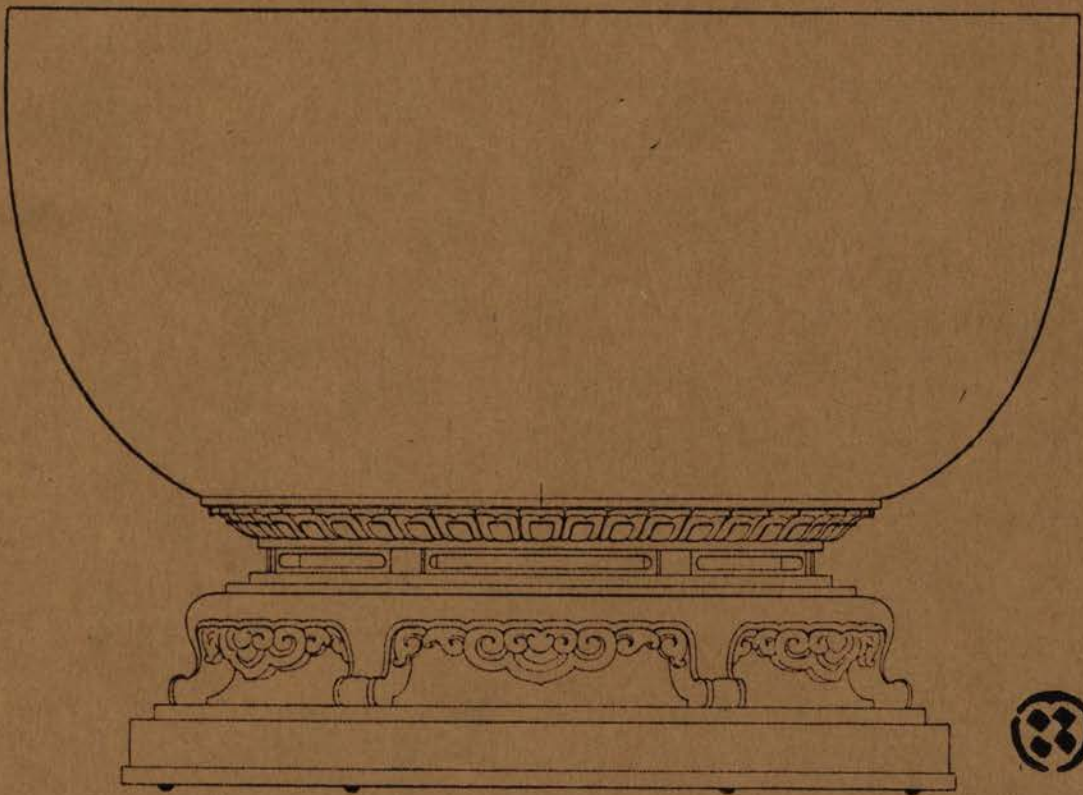

ปีที่ ๕ เล่ม ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๕

ศิลปากร

นิตยสารรายสองเดือนของกรมศิลปากร

แบบหानรองขัน

สารบัญ

ปีที่ ๕ เล่ม ๕

มกราคม

๒๕๐๕

๑. สาส์นสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ
และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาดำรงฯ หน้า ๑
๒. บันทึกเรื่องความรู้ต่างๆ ..... พระยาอนุমানราชชน ,, ๑๗
๓. พังวัดแม่ย่าและวัดแรง ..... จำรัส เกียรติก้อง
วัดแม่ย่าและวัดแรง ..... เทพ สุจริตนี้ ,, ๒๕
๔. ผลอันไม่แน่นอนเกี่ยวกับการใช้ Radiocarbon
ทดสอบอายุพระพุทธรูปทางภาคเหนือ ของ
ประเทศไทย ..... ม.จ. สุภัทรดิศ ดิศกุล ทรงแปล ,, ๓๔
Indeterminate Results of Radiocarbon
Tests on Images from Northern Siam. A.B. Griswold ,, ๔๐
๕. จารึกจัมปานคร ..... ขจร สุขพานิช ,, ๔๓
๖. อธิบายเพลงไทย “เทพนิมิต” ๓ ชั้น ..... มนตรี ตราโมท ,, ๕๓
โน้ตเพลง “เทพนิมิต” ๓ ชั้น ..... ทรัพย์ ,, ๕๕
๗. ทฤษฎีบางอย่างเกี่ยวกับการ
ปรับปรุงรักษาดาววัตถุในวัด ..... อธิบดีกรมศิลปากร ,, ๖๑
๘. บันทึกเรื่องการจัดซื้อถนนในอยุธยา ..... เทพ สุจริตนี้ ,, ๗๑

SILPĀKON

Vol. 5

January 1962

No. 5

CONTENTS:

1. "San Somdet" (Letters between Their late Royal Highnesses Prince Damrong and Prince Naris).	Page 1
2. Notes on Miscellaneous Subjects by Phya Anuman Rajadhon.	„ 18
3. Plan of Wat Mae Ya and Wat Raeng by Chamrat Kietkong. Wat Mae Ya and Wat Raeng by Thep Sukaratani.	„ 29
4. Indeterminate Results of Radiocarbon Tests on Images from Northern Siam by A.B. Griswold. Translated by M.C. Subhadradis Diskul.	„ 34
5. Champa-Nakorn Inscription by Kajon Sukabhanich.	„ 43
6. Explanation and Musical Notes of the song "Thepnimit" by Montri Tramote.	„ 53
Notes of the song "Thepnimit" by Khru Boa.	„ 55
7. Some Theory to Improve and Preserve Enduring Substances in the Monastery by Director-General of Fine Arts Department.	„ 61
8. Notes on the Names of the Roads in Ayudhya by Thep Sukaratani,	„ 80

จารึก จัมปานคร

ขจร สุขพานิช

ผู้ทูลอ่านหนังสือเรื่อง คำานานอักษรไทย ของศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส์ จะรับทราบ ว่า ตัวหนังสือแบบอินเดียที่แพร่เข้ามาเป็นที่นิยมในเมืองไทย และเป็นตัวหนังสือที่เก่าที่สุดเท่าที่หาได้ คือ ตัวหนังสือ “เย ชมุมา...” พบที่ศาลเจ้านครปฐมเจดีย์ มีอายุอยู่ในราว พ.ศ. ๓๐๐๐-๓๒๐๐ หนังสือเรื่อง คำานานอักษรไทย นี้ ตพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๔ ต่อจากนั้นอีก ๘ ปี คือใน พ.ศ. ๒๔๗๒ หนังสือเรื่องประชุมศิลาจารึกสยาม ภาคที่ ๒ ของท่านผู้เดียวกัน ก็ได้มีเจ้านายพระองค์หนึ่ง ทรงจัดพิมพ์ออกมาเผยแพร่ และจากประชุมศิลาจารึกสยาม ภาคที่ ๒ นี้เอง ที่เราทราบว่าตัวหนังสือที่เก่ากว่าจารึกศาลา “เย ชมุมา...” คือศิลาจารึกวัดมหาธาตุ เมืองนครศรีธรรมราช เป็นอักษรคล้ายกับอักษรที่ใช้ในประเทศอินเดีย ราว พ.ศ. ๘๐๐-๑๐๐๐ จารึก ๆ นั้นบรรทัดเดียว (หลักที่ ๒๔) อ่านออกเป็นคำ ๆ คือ ภตมาขุยไฉเคสุปะ แต่จะเป็นภาษาอะไร แปลว่าอะไร ยังไม่มีผู้ใดชี้แจงได้

ความรู้ของเราเกี่ยวกับประวัติตัวอักษร จึงพอขมวดได้ในขณะนี้ ตัวอักษรอินเดียแรกเข้ามาในเมืองไทยที่นครศรีธรรมราช ประมาณ พ.ศ. ๘๐๐-๑๐๐๐ แล้วจึงแพร่เข้ามาเป็นที่นิยมใช้ที่นครปฐมเมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๐๐๐-๑๒๐๐

จารึกหลักอื่นๆ พบที่บึงขี้ไต้ เช่น นครศรีธรรมราช ตะกั่วป่า ไซยา ยังมีอีกหลายหลัก แต่อายุของตัวอักษรเป็นของรุ่นหลัง จะไม่เก่าพอเทียบเคียงกับจารึกศาลา “เย ชมุมา...” ก็คือจารึกถาเขางู จังหวัดราชบุรี (หลักที่ ๒๒) ซึ่งท่านจัดให้อยู่ในลักษณะคล้ายตัวอักษรที่ใช้ในอินเดียได้ ราว พ.ศ. ๓๐๐๐-๓๓๐๐ จารึกถาเขางูนี้ ท่านอ่านได้ว่า

บุญ วุระ ฤทธิ - ศรี สมาริ คุปุต

จารึกที่เก่าแก่อีกหลักหนึ่ง คือจารึกเสาแปดเหลี่ยม ศาลสูง เมืองลพบุรี (หลักที่ ๑๘) เป็นจารึกภาษามอญ ศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส์ ลงความเห็นไว้ว่า “ตัวอักษร

คล้ายตัวอักษรขอมอย่างโบราณที่สุด” และให้อายุของตัวอักษรว่า อยู่ในราว พ.ศ. ๓๐๕๐ (ตัวเลขศักราชอยู่ในคำอธิบายใต้ภาพจารึกเก่าแปดเหลี่ยม ในหนังสือตำนานอักษรไทย)

ยังมีจารึกที่เก่าแก่ พบในบ้านเมืองไทยอยู่อีก เช่นจารึกที่เมืองศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีอยู่ ๒ หลัก เป็นภาษาสันสกฤต แต่เพราะยังไม่มีผู้อ่านไว้ให้ เราจึงไม่ค่อยทราบกัน

ด้วยความช่วยเหลือของท่านมหาเสงมณฑุร และมหาประสาร บุญประคอง ผู้เขียนได้เทียบเคียงลักษณะตัวอักษรในจารึกศรีเทพกับจารึกโวกาห์ (Vocahn) ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นจารึกตัวอักษรที่เก่าที่สุดในแหลมอินโดจีน จารึกโวกาห์เป็นภาษาสันสกฤตขุดพบที่เมืองโวกาห์ประเทศญวนใต้ ซึ่งเคยเป็นบ้านเมืองของพวกจามมาแต่เดิม จารึกโวกาห์นี้ นักปราชญ์ชาวฝรั่งเศสประมาณความเก่าแก่ของตัวอักษรว่าอยู่ในราวพุทธศักราช ๗๐๐-๗๐๐ และเป็น การจารึกเรื่องราวการอุปถัมภ์ของราชอาณาจักรจัมปานคร หรือไมก็เป็นที่ของราชอาณาจักรพุนัน ส่วนจารึกที่เมืองศรีเทพ

ตัวอักษรดูจะอ่อนกว่ามาก ลักษณะตัวพยัญชนะ ม. เหมือนตัว ม. ในจารึกนครศรีธรรมราช (หลักที่ ๒๔) ซึ่งเชื่อว่ามอายุอยู่ในราว พ.ศ. ๗๐๐-๓๐๐๐

ในการพิจารณาลักษณะตัวอักษรในหลักจารึกของพระเจ้าอโศกมหาราช กับจารึกเก่าแก่หลักต่าง ๆ ซึ่งปรากฏในแหลมอินโดจีน เราคงพอจะมองเห็นว่า ตัวพยัญชนะ ม. ในจารึกหลักโวกาห์ และในจารึกเขางู จังหวัดราชบุรี ดูออกจะใกล้เคียงกับตัว ม. ในจารึกของพระเจ้าอโศก คือที่ฐานบ้านหรือตรง ยังไม่หยัก แต่ตัว ม. ในจารึกหลักอื่น ๆ จะเป็นทึนครศรีธรรมราช นครปฐม ศรีเทพ หรือลพบุรีก็ ฐานตัว ม. แปลงรูปจากบ้านหรือตรง เป็นมีหยักไปเสียแล้ว ตัวพยัญชนะ ม. ซึ่งมีหยักที่ฐานคล้ายตัวอักษรคุณท์หรือปาละวะของอินเดียได้ แท้จริงตัวอักษรทั้งหลายทั้งปวงในสมัยพระเจ้าอโศกฐานบ้านหรือตรงทั้งนั้น หากตัวอักษรซึ่งมีฐานหยักไม่ได้เลย จารึกที่เขางู ราชบุรี ฐานตัวอักษร ม ข ป เส้นที่ฐานตรงหรือบ้าน ยังไม่หยัก ผิดกับตัว ม ข ป ในคาลา เย ธมา ทนครปฐม และตัว ม ในจารึกที่นครศรีธรรมราช (หลักที่ ๒๔) ซึ่งมีฐานหยักเสียแล้ว (ดูภาพ)

วิวัฒนาการตัวอักษร

ม	ป	จ
ช	บ	อ
ชช	บ	อ
ช	บ	อ

๑. หลักพระเจ้าอโศก และ
ตัวอักษรอินเดียเหนือ

๒. หลักโวกาหัน และ
เขางู ราชบุรี

๓. หลักนครศรีธรรมราช
นครปฐม ศรีเทพ และ
ลพบุรี

พิจารณาตามเกณฑ์ที่ว่า ฐานตัวอักษร
บ้านและหยักเป็นตัวอักษรคนละสมัย ถ้า
บ้านเป็นตัวอักษรพราหฺมี สมัยพระเจ้าอโศก
มหาราช ราว พ.ศ. ๓๐๐ ถ้าหยักก็เป็นตัว
อักษรคุนถิ ราชวงศ์ต่างๆ ทางอินเดียได้
นับแต่ราว พ.ศ. ๗๐๐ เป็นต้นมา เช่นเราพอ
จะสรุปได้ในขั้นนี้ว่า ตัวอักษร (และวัฒนธรรม)
อินเดียเหนือเข้ามาสู่แหลมอินโดจีน
ก่อนดังจารึกโวกาหันและจารึกราชบุรีเป็น
พยานหลักฐาน ส่วนตัวอักษร (และวัฒนธรรม)
อินเดียใต้ เข้ามาเป็นรุ่นที่ ๒ นับแต่
พ.ศ. ๘๐๐ เป็นต้นมา ดังปรากฏหลักฐานใน

จารึกที่นครศรีธรรมราช นครปฐม ลพบุรี
และเมืองศรีเทพ ดังกล่าวแล้ว

กำเนิดตัวอักษรในอินเดีย มีจารึก
พระเจ้าอโศกมหาราช เป็นหลักฐานยืนยัน
พร้อมทั้งกำหนดศักราชได้เป็นยุติ แต่ตัว
อักษรที่แพร่เข้ามาในแหลมอินโดจีน เรา
ไม่มีทางกำหนดศักราชได้แน่นอน เพราะ
จารึกเก่าแก่ทั้งหลายที่ปองเท่าที่หาได้ใน
บ้านเมืองไทย ไม่ระบุศักราชไว้อย่างหนึ่ง
กับทั้งประวัติศาสตร์ของรัฐต่างๆ ในลุ่มน้ำ
เจ้าพระยาตลอดไปจนถึงเมืองนครศรีธรรม-
ราชยังเป็นที่เคลือบคลุม ไม่กระจ่างแจ้ง

นพดลกงกอนต์มยทวารวดีซึ่งมาอุปตชน และ
เริ่มตั้งคณะทูตไปประเทศจีนเมื่อปีตงจุล-
ศักราช คือ พ.ศ. ๑๑๘๒

ข้าพเจ้าขอเสนอ จารึกออกหลักหิน
เป็นจารึกของจัมปานคร ระบบพระนามเจ้า
ผู้ครองประเทศไว้ชัดเจน เจ้าผู้ครองจัมปา
นครในจารึกหลักหิน คือ พระเจ้าประกาศ-
ธรรม รัชกาลของพระองค์เริ่มแต่ราว
พ.ศ. ๑๒๐๐ และสิ้นสุดราว พ.ศ. ๑๒๓๓
ดังที่ปรากฏในหนังสือประวัติศาสตร์ประเทศ
จัมปา ของ มาล์เปอโร และของ มายุมคาร์

ดังได้กล่าวมาแล้ว อายุศตวรรษจารึก
เก่าแก่ของเราเป็นการอนุมานคาดคะเน แต่
จารึกของพระเจ้าประกาศธรรมแห่งจัมปา-
นครมีอายุแน่นอนกว่า เพราะเรามีหลักฐาน
หลายด้านหลายทาง ซึ่งสนับสนุนข้อเท็จจริง
ที่ว่าพระเจ้าประกาศธรรมเริ่มรัชกาลของ
พระองค์เมื่อราว พ.ศ. ๑๒๐๐ การที่กล่าวว่

พระองค์เริ่มครองจัมปานคร ราว พ.ศ. ๑๒๐๐
ก็เป็นการกล่าวอย่างรอบคอบ เพราะพระ-
องค์อาจเริ่มครองก่อนหรือหลังพุทธศักราช
สักได้ แต่จะผิดพลาดไปก็เพียงเล็กน้อย คือ
จาก ๑ ถึง ๕ ปีเท่านั้น

จารึกของพระเจ้าประกาศธรรมแห่ง
จัมปานคร มีรูปลักษณะดังนี้ :-

และด้วยความช่วยเหลือของมหาอำ
มาตย์ทวารวดี ข้าพเจ้าอ่านว่าดังนี้ :-

นมศุคิอายะ ศุวี ประกาศุ ชุมมวรมเทอ
ไชย ทาน

จารึกจัมปานครของพระเจ้าประกาศ
ธรรมนี้ ข้าพเจ้าได้มาจากข้อเขียนของ
ศาสตราจารย์ หลุยส์ ฟิโนต์ ชื่อ Notes
d'epigraphie ที่พิมพ์อยู่ในวารสาร BEFEO,
Tome 15, ประจำปี ค.ศ. ๑๙๑๕ ศาสตราจารย์
ฟิโนต์ นำภาพจารึกนี้ลงไว้ให้ในหน้า
๕๒ แต่ท่านไม่ได้อ่านไว้ให้ เราจึงต้อง
พยายามอ่านกันเอง และได้ผลการเปรียบ

น ช ลิตาม

วิยาศาสตร์ศิลปวิทยา

เทียบแสดงการวิวัฒนาการของตัวอักษร
อินเดียซึ่งได้แสดงภาพให้เห็นแล้ว

ศาสตราจารย์ ฟิโนต์ ยังได้นำภาพจารึก
จัมปานครอีกหลักหนึ่ง ซึ่งเป็นจารึกรุ่นหลัง
มานำลง และอ่านไว้ให้ คือ

คำอ่านของท่านว่าดังนี้ Om namassivāya.
çakarāja 977 kāla yañ po ku çrī parame-
çvaravarmmadeva punah guhā n (i) y.
(คือ โอม นมศิวายะ ศักราช ๙๗๗ กาดยานี
พอก กู ศรี ปรมศวรวรมเทว ปุณ กูหา น)

การบูรณะปฏิสังขรณ์พระพุทธรูปในถ้ำกุหา

๓๓ || พระพุทธรูป || ๓ ||

สังเกตคำจารึกที่ว่า “พอก” จารึก
เขียนเป็นเสียง “โปก” และคำว่า “ปุณ
คูหา น” น จารึกเขียนเป็น “นย” แต่
ศาสตราจารย์ ฟิโนต์ ก็เสนอคำอ่าน “นย”
เป็น “น” ในคำแปลเป็นภาษาฝรั่งเศส
ศาสตราจารย์ ฟิโนต์ ใช้คำว่า cette grotto
a été restaurée คือ “ได้บูรณะคูหา”

ข้อสังเกตเกี่ยวกับคำ “ปุณ” ซึ่ง
ศาสตราจารย์ ฟิโนต์ ใช้คำฝรั่งเศสว่า
restaurée ในหนังสือเก่าของไทยเราคำว่า
ปุณ หนังสือพระราชพงศาวดารฉบับหลวง
ประเสริฐก็ยังมีนำมาใช้อยู่ เช่น:- “ศักราช
๙๒๐ ชาตศก ครวงนให้ บุน พระดำตนา
บริบูรณี่ แดหลอรูปโพธิสัตว์ ๕๐๐ ชาติ”

จารึกจัมปานครหลักนี้ ระบุมหาศักร
ราช ๙๗๗ หรือเทียบเท่าพุทธศักราช ๑๕๙๗
พระนามพระเจ้าแผ่นดินจัมปานคร คือ ศรี-

ปรมศวรวรมเทวะ ก็เป็นที่รับรองยืนยัน
ในหนังสือประวัติศาสตร์ประเทศจัมปาว่า
ถูกต้องแล้ว แต่คำนำหน้าพระนามว่า
“กาดยานี พอก ศรีปรมศวร...” และ
คำต่อมาว่า “ปุณคูหาน” ข้าพเจ้ามีความ
เห็นว่า เป็นคำในภาษาเดียวกับที่ไทยเรา
ใช้มาแต่เดิม

คำที่ยังทำให้เกิดความสงสัยอยู่ ก็คือ
คำว่า “กาดยานี” จารึกเขียนว่ากาดยานี
(แสดงเสียงชนชาติ) จะหมายความว่า
อะไร? เพราะคำว่า กาล ข้าพเจ้ายังไม่พบ
ใครกล่าวอะไรได้ เห็นแต่คำคล้ายคลึงใช้
นำหน้าพระนามเจ้าผู้ครองประเทศ คือภาพ
วรรณดิษฐ์ ซึ่งหนังสือพงศาวดารเหนือ
ระบุว่า เป็นบุตรของพระยาอากาศได้
เสวยราชสมบัติเมืองตักกะดีตามมหานคร
และเป็นผู้โปรดให้สร้างเมืองละโว้ เมือง

ทวารบุรี เมืองฉันทนาหะ เมืองอเด และเมืองโกดัมพ์ คำ กาด และ กภาพ ๒ คำนั้นจะมีแบบอย่างนิยมใช้กันมาอย่างไร จะแปลว่าอะไร ข้าพเจ้าขอทิ้งไว้เป็นปัญหาให้ท่านผู้อ่านช่วยกันค้นค้นต่อไป

ส่วนคำว่า ยานี่ มีนักศึกษารุ่นก่อน เช่น Pelliot และ Ferrand ตั้งเกตุเห็นคำ ๆ นี้ ให้นำหน้าพระนามกษัตริย์ รัฐ พัน-พันและรัฐอื่น ๆ ทางหมู่เกาะสุมาตราชวา เมื่อมีการแต่งตั้งคณะทูตไปเจริญทางไมตรีกับประเทศจีน ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐-๓๓๕๐

ศาสตราจารย์ G.H. Luce จึงทำหมายเหตุเกี่ยวกับคำยานี่ไว้ว่า “คำนำหน้าพระนามกษัตริย์ พัน-พัน คือ yang นี้ เพติโอต์เขียนไว้ว่า ใครจะเทียบกับคำว่า yañ ของจาม เมื่อสมัยราชวงศ์ซ่งยังครองประเทศจีนอยู่นั้น พระนามของกษัตริย์จามหลายพระองค์ใช้คำ yañ นี้เป็นพระนามราชวงศ์ ซึ่งน่าจะหมายความว่า “เทวะ” ส่วนเพริวต์ได้เริ่มคำกล่าวนี้ต่อไปอีกว่า คำ yañ นี้ได้มีใช้เฉพาะพวกจาม แต่ยังมีใช้ในภาษาต่าง ๆ ในตระกูลภาษา มาดาโยโปดิเนเซียนอีกด้วย” Luce จึงสรุปความเห็นไว้ว่า “พิจารณาจากหลักฐานแต่ก่อนอย่างที่เรามีอยู่ ข้าพเจ้าสงสัยว่า ภาษาซึ่งใช้พูดกันในรัฐ พัน-พัน จะใช้ภาษามอญหรือไม่?” (G. H. Luce: Countries Neighbouring Burma, JBRS, V. XIV, pt. 2 ค.ศ. ๑๙๒๕)

อันที่จริง ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาเราก็มักคล้าย ๆ ยานี่ใช้อยู่ เช่น พระราชพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐสุนทรธิติกได้ว่า “ศักราช ๙๔๓ มะเส็งศึก ญาณประเชียร เวียนดำตราคมแตกคิดเป็นซบถ คนทั้งปวงล้มครืนเข้าด้วยมาก แดยกมาจากเมืองดพบุรี...” คำว่า ยานี่ ของจาม และคำว่า ญาณ ที่ไทยใช้จะตรงกันหรือไม่?

พระนามของกษัตริย์จัมปานคร พัน-พัน และรัฐอื่น ๆ ลงไปทางใต้ รวมทั้งทางหมู่เกาะ ชวา มลายู พวกนักศึกษารุ่นก่อนลงความเห็นไว้แล้วว่า ใช้ภาษาเดียวกันคือภาษาในตระกูลมาดาโย - โปดิเนเซียน แต่เหตุที่เราค้นพบจารึกที่นครปฐมเป็นภาษามอญ และที่เมืองดพบุรีในยุคแรกก็เป็นภาษามอญ และแม้แต่ในชนหลังคือ พ.ศ. ๑๘๐๐ ก็ยังพบจารึกที่เมืองดำพูนเป็นภาษามอญอีก เลยทำให้สงสัยว่า ชาติพันธุ์ของราชวงศ์พระนางจามเทวีจะเป็นมอญไปกระมัง

อันที่จริง ประวัตของพวกมอญในประเทศไทย เห็นเป็นแต่เรื่องราวของการหนีรอนมาพึ่งเย็น คือบ้านเมืองของมอญถูกรุกรานแบบคนจะอยู่ไปก็ไม่มีความสุข จึงพากันหนีเข้ามาอาศัยตั้งบ้านเรือนอยู่ในลุ่มน้ำเจ้าพระยา เป็นการเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารพระมหากษัตริย์ไทย นี้เป็นเรื่อง

ที่เราทราบกันอยู่แล้ว แต่เราคงอย่าลืมว่า
 ที่ใดซึ่งพวกมอญไปตั้งบ้านเรือนอยู่ มอญ
 จะต้องสร้าง โบสถ์ วิหาร พระเจดีย์ เป็นการ
 สืบศรัทธาทางพระศาสนา ซึ่งวัดประจำวัน
 ของมอญจะคลุกเคล้าอยู่กับทางศาสนา
 มากกว่าคนไทยเสียอีก . นพดถึงคนไทย
 ในชนหลัง ซึ่งได้รับวัฒนธรรมทางพุทธ-
 ศาสนาจากประเทศลังกาแล้ว ก่อนหน้า
 นั้นสังคมไทยจะเกี่ยวข้องกับพระศาสนา
 อย่างไรบ้าง ? ส่วนมอญนั้นได้รับพระ-
 ศาสนามานานแสนนาน ก่อนจะเสียดวง
 สละเทิมแก่พม่าเมื่อ พ.ศ. ๑๖๐๐ พิจารณา
 ดูว่า เมื่อพม่ากวาดต้อนพวกมอญกรุงสละเทิม
 ขึ้นไปไว้ยังกรุงพุกาม วัฒนธรรมก็เริ่ม
 ผั่งตัว แพร่ขยายในกรุงพุกาม มีการสร้าง
 พระเจดีย์ โบสถ์ วิหาร กันขนานใหญ่ แม้
 แต่ตัวอักษร ซึ่งมอญใช้อยู่พม่าก็รับไปใช้
 เป็นของประจำชาติพม่า จารึกเป็นภาษา
 มอญในยุค พ.ศ. ๑๖๐๐-๑๗๕๐ จึงมีเป็น
 พยานหลักฐานอยู่ในกรุงพุกามกว่าร้อยหลัก
 และพวกมอญจากกรุงพุกามนี้ จะด้วยเหตุ
 หนึ่งเหตุใดก็ตาม บางพวกคงพากันหนีเข้า
 มาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของกษัตริย์นคร
 ลำพูนไชย แล้วจารึกภาษามอญจึงมาอบต
 ที่เมืองลำพูนใน พ.ศ. ๑๘๐๐ ข้าพเจ้าเชื่อ

ในสัมมุติฐานเช่นนั้น โดยไม่มีหลักฐานอะไร
 ยืนยัน เพราะมีแต่ข้อสงสัยที่ว่า ราชวงศ์
 พระนางจามเทวีครองศรีวิชัยมาแต่พ.ศ.
 ๑๒๐๐ ทำไมในระยะ ๖๐๐ ปี คือ จนถึง
 พ.ศ. ๑๘๐๐ เราจึงไม่พบจารึกของราชวงศ์
 พระนางจามเทวีเลย จารึกมอญที่เมือง
 ลำพูน ท่านผู้เช่น Blagden และ Halliday
 มีความเห็นว่า ใช้ตัวอักษรวันเดียวกับจารึก
 มอญที่กรุงพุกาม หาได้มีความเก่าแก่
 ระบุจารึกมอญ บนเส้าแปดเหลี่ยมที่เมือง
 ดพบุรีไม่

เมื่อเร็ว ๆ นี้ ทางกรมศิลปากรได้จารึก
 ภาษามอญมาใหม่จากอำเภอเมืองจังหวัด
 นครสวรรค์ แต่รายละเอียดยังไม่ได้พิมพ์
 ออกเผยแพร่ เราจึงยังไม่ทราบว่า
 ตัวอักษรที่ใช้ จะเป็นตัวอักษรวันไหน ถ้า
 หากเป็นตัวอักษรวันเส้าแปดเหลี่ยม เมือง
 ดพบุรีก็เบนปัญหาใหญ่ ซึ่งจะต้องค่อย ๆ
 สืบสาวเรื่องราวกันต่อไป แต่ถ้าหากเป็นตัว
 อักษรวันกรุงพุกามในระหว่าง พ.ศ. ๑๖๐๐-
 ๑๗๕๐ เราก็คงจะมองเห็นได้ว่า เป็นเรื่อง
 ของการที่มอญกรุงสละเทิมอพยพหนีศึกพม่า
 เข้ามาอยู่ในลุ่มน้ำเจ้าพระยาแต่ พ.ศ. ๑๖๐๐
 นั้น * ศาสตราจารย์ G.H. Luce เคยเขียน
 ความเห็นไว้ว่า ประเทศไทยในปัจจุบันนั้นแต่

* ข้าพเจ้าได้มีโอกาสพิจารณาตัวอักษรจารึกคาลา เบ ซัมมา ที่ได้จากนครสวรรค์ แล้วเมื่อเทียบตัว ม. ใน
 จารึกนี้ กับ ตัว ม. ในหลักมโหระทึก พ.ศ. ๑๖๐๐ ตัว ม. ในหลักมโหระทึกยังเขียนตามแบบเก่า คือฐานไม่หยัก
 ตัว ม. จารึกนครสวรรค์ฐานหยักเสียแล้ว.

เดิมเป็นประเทศมอญ ความเห็นเห็นว่า จะรวบรวมไปมากเอาการอยู่ การที่มอญมี ศรัทธาในการสืบพระศาสนา ไปอยู่ที่ใด ก็มีการสร้างโบสถ์ วิหาร และจารึกการ กตปนาที่ทางให้เป็นของสงฆ์ จะหมายความว่า ไปตั้งการเป็นเจ้าของถิ่นประเทศไปที่เดียว หรือ? การศึกษาจากหลักฐานที่ได้มา ใหม่ ๆ นี้ จะเป็นจารึกหรือศิลปวัตถุก็ จะช่วยให้ปัญหาเหล่านั้นคลคลายออกอย่าง ค่อยเป็นค่อยไป

เมื่อได้พิจารณาจารึกจัมปานครหลัก พระเจ้าปรเมศวรแล้ว ข้าพเจ้าก็พยายาม คิดตามไปตรวจดูจารึกจัมปานครหลักอื่น ๆ จากหลักที่ ๑ ถึง ๖๐ (จากหนังสือเรื่อง จัมปา ของ มายุมดาร์) เห็นเป็นแต่จารึก ภาษาสันสกฤต และตั้งแต่หลักที่ ๖๑ ถึง ๑๓๐ จึงปรากฏเป็นจารึกภาษาจามแทรก เข้ามาบ้างเป็นบางหลัก ได้ผลพอจะสรุป ความย่อ ๆ ได้ดังนี้:-

จารึกหลัก ๖๒ - มีคำว่า องค์พ่อกุศรี- ไซยอินทรวรมเทวะ ปู่หลอดง ราช ทวาร แม่หลอดง ปู่เฒ่าอาชญาภู ปู่เฒ่าอาชญา- พอกู

จารึกหลัก ๖๓ - มีคำว่า ปู่หลอดงยุวราช มหาเสนาบดี

จารึกหลัก ๖๔ - มีคำว่า ปู่หลอดงศรี ยุวราช

จารึกหลัก ๖๗ - มีคำว่า ปู่หลอดงศรี- ไซยสังหรวรมัน

คำว่า "พอกู" มายุมดาร์ ตอกแบบมาจาก มาสเปอโร เขียนเป็นคำอริยภะว่า po ku

"ปู่หลอดง" ,, pu lyan

"แม่หลอดง" ,, mè lyan

"ปู่เฒ่า" ,, pu tao

ข้อสังเกตจากคำอริยภะ เมื่อจะถอด กติบมาเป็นตัวอักษรไทย เราก็คงทราบแล้วว่า จัมปานครไม่มีพยัญชนะ พ เคยเขียน พ่อ เป็น โผ (ดังที่เห็นได้จากจารึกหลักศรีปร- เมศวร) ส่วนสระ อัว จัมปานครก็ไม่มี สระนี้ คำว่า หลอดง จึงเขียนเป็นคำอริยภะ ว่า lyan คำว่า แม่หลอดง เขียนเป็น เมเหตียง ส่วนคำ ปู่เฒ่า นั้น ถอดจากคำอริยภะว่า pu tao

คำว่า ปู่หลอดง มีปรากฏอีกหลายแห่ง เช่น จารึกที่ ๘๗, ๘๘, ๑๐๔ มา ปรากฏคำว่า ปู่พญา ในจารึกที่ ๑๒๗ แต่จามเขาเขียน เป็น pu vyā ตัว พ ไม่มี จึงใช้ตัว ว

สระและพยัญชนะของจัมปานคร มี น้อยกว่าของเราหลายตัวนี้ สังเกตจาก หนังสือ The Alphabet ของ David Dir- ringer พวกจามมีพยัญชนะ ๒๘ ตัว (มี พิเศษกว่าเขมร คือตัว ด.บ.) และสระแท้ ๓๐ ตัว (มีพิเศษกว่าเขมร คือเสียง เอ โอ) วรรณยุกต์นั้นจะไม่มี ในเมื่อคำว่า พ่อ แม่

ปู่เฒ่า หลวง พญา เป็นคำที่ปรากฏในจารึก
 สุโขทัย และสุโขทัยมีสระ พยัญชนะ ควบ
 ครนทีจะแสดงเสียงของคำในภาษาไทยให้
 ถูกต้องกว่าพวกจัมปานคร ข้าพเจ้าจึงนำคำ
 เหล่านี้ของจัมปานครมาเขียนให้ตรงเสียง
 ที่ไทยเคยใช้ในครั้งกรุงสุโขทัยยังเป็นราช-
 ธานี

จากบทความนี้ ข้าพเจ้าขอเสนอให้ท่าน
 ทงหลายพิจารณาว่า คำที่ข้าพเจ้าถอดจาก
 ตัวอริยะในภาษาจาม มาเป็นตัวไทย
 สุโขทัยจะถูกผิดประการใด และถ้าท่านจะ
 ยอมรับว่าเป็นการถูกต้องแล้ว ขอได้
 พิจารณาต่อไปด้วยว่า ชนิดที่เราเรียก
 ว่า จาม แชกจาม (ซึ่งคำ ๆ นทแทกคือ
 คำเรียกประชาชนของจัมปานคร หาใช่เป็น
 ชื่อทางเชื้อชาติไม่) เป็นพวกที่พูดภาษา
 เดียวกัน เช่นเราทั้งหลายจะใช่หรือไม่?

หมายเหตุ :-

เมื่อวันท ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๔
 หม่อมเจ้าปิยะรังสิต รังสิต ได้ทรงจัดพิมพ์
 ประชุมศิลาจารึกสยาม ภาคที่ ๒ เป็นครั้งที่
 ๒ โดยศาสตราจารย์ ยอร์ช เซเดส์ ได้
 ชำระและแก้ไขเสียใหม่ คราวนี้ท่านได้นำ
 จารึกที่วัดโพธิ์ร้าง จังหวัดนครปฐมมาลงไว้
 ให้ด้วย เป็นการเพิ่มพูนความรู้ในวิชา
 ประวัติศาสตร์โบราณคดีชนออกบาง เสียคาย
 ที่ท่านมิได้นำจารึก ๒ หลัगतเมืองศรีเทพ

มาลงให้ไว้ ส่วนจารึกบนแผ่นทองแดงพบ
 ที่อำเภออุทุมพร และจารึกหลักหินพบที่เขต
 จังหวัดอุษายา นครสวรรค์ และหลักหิน
 อื่น ๆ ทางภาคอีสานเป็นอันมาก ท่านก็มีได้
 นำมาลงไว้เช่นกัน

สังเกตลักษณะตัวอักษรในจารึกที่วัด
 โพธิ์ร้าง จังหวัดนครปฐม ตัว ป ม ฐาน
 หักเช่นตัวจารึกอักษร คฤนท์ ของอินเดีย
 ได้ ดอยจะอ่อนกว่าจารึกถาเขา ราชบุรี
 และจารึกโศกาหินของประเทศจัมปาหรือ
 พุณิน ซึ่งมีลักษณะตัวอักษรพราหฺมของ
 อินเดียเห็นอปรากฏชัดอยู่ จารึกในปลายยุค
 พุณินซึ่งใช้ตัวอักษรพราหฺมของอินเดียเห็นอ
 ข้าพเจ้าเห็นออกหลักหินซึ่งศาสตราจารย์
 หลุยส์ พีโนต์ เรียกว่า จารึก Thma Kre
 โดยท่านนำมาตีพิมพ์ไว้ในวารสาร BEFEO
 ประจำ ค.ศ. ๑๙๐๓ เป็นจารึกของเจ้าชาย
 จิตรเสนก่อนจะโค่นเสวยราชย์ คือก่อนที่
 พระองค์ท่านจะทรงปราบปรามประเทศพุณิน
 จารึกซึ่งใช้ตัวอักษรลักษณะอินเดียเห็นอน
 จารึกโศกาหินท่านผู้ต่างลงความเห็นสอด-
 คัดต้องกันว่าเก่าแก่ที่สุดเท่าที่พบในแหลม
 อินโดจีน ส่วนจารึก Thma Kre ของ
 เจ้าชายจิตรเสน ศาสตราจารย์ หลุยส์ พีโนต์
 ก็กล่าวไว้ว่า ลักษณะตัวอักษร archaic,
 most ancient คือเป็นตัวอักษรของยุคพุณิน
 ยังไม่ใช่ตัวอักษรของยุค เจนละ สำหรับ

จารึกเขาสูง จังหวัดราชบุรี ศาสตราจารย์
ยอร์ช เซเดส์ ยังกล่าวไว้ (ในการแก้ไข
ชำระครั้งใหม่) ว่า “เป็นตัวอักษรคล้าย
กับที่ใช้อยู่ในประเทศอินเดียภาคใต้และ
ประเทศกัมพูชา” เราไม่ทราบหลักฐาน
วินิจฉัยของท่านว่า ท่านใช้เกณฑ์วินิจฉัย
อย่างไรจึงกล่าวยืนยันออกมาเช่นนั้น ข้าพเจ้า
กลับเห็นว่า ตัว ป ม ข ในจารึกถ้ำเขาสูง
คล้ายกับตัวอักษรเดียวกันซึ่งใช้จารึกในหลัก
โศกาคัน และ Thma Kre ซึ่งมีลักษณะ
ใกล้เคียงกับตัวอักษรของพระเจ้าอโศก

มหาราช คือเป็นลักษณะตัวอักษรพราหฺม
ของอินเดียเหนือ ยังหาใช้เป็นลักษณะตัว
อักษรคฤนท์ของอินเดียใต้ไม่ เป็นการจารึก
ในลุ่มน้ำเจ้าพระยาในรุ่นพูนัน ก่อนประเทศ
กัมพูชาจะอุบัติหลายร้อยปี ขอเชิญท่าน
ผู้สนใจของนำจารึก ๓ หลักนี้มาเปรียบเทียบ
ดูเถิด (จารึก โศกาคัน ปรากฏอยู่ในวาร
สาร BEFEO ประจำ ค.ศ. ๑๙๑๕) ส่วน
จารึกของพระเจ้าอโศกมหาราช และจารึก
ของอินเดียใต้ ข้าพเจ้าอาศัยดูจากหนังสือ
The Alphabet ของศาสตราจารย์ David
Dirringer.

